

FELCSÚT

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

0. Tartalomjegyzék

1. Polgármesteri köszöntő

2. Felcsút bemutatása

3. Örökségünk

Általános táj- és település kialakulása

Felcsút története

Nevezetes helyek

Katolikus templom

Református templom

Kisvasút

Szőke-Göcze kúria

Tamássy-Margalit kúria

Kozma kúria (Puskás Akadémia kollégiuma)

Noll Tanya

Pancho Aréna

Hősi emlékmű

Endresz György emlékmű

Helytörténeti múzeum

4. Eltérő karakterű területek

Hagyományos karaktert őrző területek

Kompakt családi házas területek

Sport területek

Átalakulásra váró telkek beágyazottsága

5. Építészeti útmutató

Közterületek

Közművek összehangolása

Buszvárók

Telekbehajtók, útcsatlakozások

Utcakertek növényzete

Visszatérés a hagyományos értékekhez

Kerítések

Átalakítás

Autentikus megközelítés

Hagyományos lakóház újjászületése

Új ház építése

Általánosan érvényes javaslatok

Terepalakítás

Telepítés

Lépték és arány

Magasság és épületforma

Keskeny épület előnyei

Színhasználat

Hagyományos karaktert őrző területek ajánlásai

Telepítés/ távolság az utcától

Telepítés/ alaprajzi forma

Telepítés/ épület iránya

Kerthasználat

Gépkocsi tárolás

Épületszélesség

Magasság

Tetőhajlásszög, tetőforma

Homlokzatképzés

Kerítés

Kompakt családi házas területek

Telepítés / távolság az utcától

Telepítés / alaprajzi forma

Telepítés / épület iránya

Kerthasználat

Gépkocsi tárolás

Épületszélesség

Magasság

Tetőhajlásszög, tetőforma

Homlokzatképzés

6. Építészeti részletek

Ajtók, ablakok, zsalugátetek

Előtetők, tornácok

Homlokzatképzés

Kerítések, kapuk, támfalak

7. Köszönetnyilvánítás

8. Források

9. Impresszum

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Felcsút községben az elmúlt századokból számos értékes építészeti és természeti örökség maradt fel, melyet a közelmúltban létrehozott építészeti remekek egészítenek ki. Ennek az örökségnek a megóvása, az újonnan keletkezett építészeti alkotások igényes megvalósítása közösségünk kötelessége.

Gyakran fordul elő velünk, hogy értékeinket akkor fedezzük fel, amikor már elvesztek, avagy állapotuk, állaguk már oly mértékben leromlott, hogy feltámasztani őket csaknem lehetetlen. Az arcuati kézikönyv olyan felmérést is jelent, mely rávilágítja az embert arra, hogy milyen értékes természeti és építészeti környezetben élünk. A könyvet megalapozó felmérés során az egyszerű házak mellett megóvandó középületeink sorsa is előttünk lebeg.

Fejér megye, a Váli-völgy, és benne a falunk, Felcsút olyan adottságokkal rendelkezik, melyek kihasználása nemcsak lehetőségünk, de egyben kötelezettségünk is. A Váli-völgyben, szorosan követik egymást az összeépült települések. A jellegzetes útifalvak ezek a völgyben átvezető fő közlekedési útvonal mentén épültek fel: ennek elején fekszik Felcsút. Közel vagyunk a budapesti agglomerációhoz, Székesfehérvár és Tatabánya városok és a bicskei járási központ szintén elérhető közelségben fekszenek. A környéken egyedülálló természeti környezet alapján a település fő vonzerejét a turizmus adja, adhatja, melyben széles körű együttműködésre törekszünk a környékbeli településekkel is.

Adott a minőségi élethez szükséges környezet: jó levegő, természetes növényzet, teljes infrastruktúra, emellett a foglalkoztatottság is nagyon magas. Érdeemes itt otthon lenni és otthont találni.

Hogy mi is a jelen arcuati kézikönyv tartalma? Elsősorban építészeti szempontból veszi számba a múlt és a jelen megőrzendő értékeit, felvázolja az egyes építészeti időszakok, korszakok jellemzőit, és kidomborítja a jó és a rossz gyakorlatokat.

Helyi polgárként és döntéshozó testületként is figyelmesen kell elolvasnunk a leírtakat, és értékelnünk kell az ötleteket és tanácsokat, meg kell tartanunk, át kell vennünk a követendő jó gyakorlatokat ahhoz, hogy településünk tovább fejlődjön a múlt értékeinek megóvása mellett.

Felcsút, 2017. november

Mészáros Lőrinc
polgármester

FELCSÚT BEMUTATÁSA

A Váli-völgy évezredek óta kedvelt lakóhely. A barátságos dombvidék, a kellő vizet biztosító, és – bár időnként a medréből kilépő, mégis – kiismerhető Váli-víz biztonságos hátteret jelentett a letelepedéshez. A jó minőségű termőtalaj, kiterjedt erdők, gazdag legelők, uradalmi építkezéseket is ellátó kőbányák a történelem során ide vonzották a nemes birtokosokat, keresztes vitézeket, pálos rendet és a szomszédos Alcsútra József nádor uradalmát is.

A Váli-víz mentén sorakozó, mára összeérő egyutcás falvak (Baracska, Kajászó, Vál, Tabajd, Alcsútdoboz, Felcsút) és a környező dombok táji értéke is jelentős. Budapest közelsége, a történelmi múlt és a táji értékek együttesen jó adottságot biztosítanak ennek a régiónak ahhoz, hogy a hagyományos faluhasználat a XXI. században átértelmezve, kortárs módon megújuljon. Felcsút az utóbbi években lendületesen fejlődő település. Beruházások, építkezések sora ad lehetőséget a megújulásra.

Bízunk benne, hogy a kézikönyvben az arculat feltárásával és jobbításával kapcsolatban megfogalmazott gondolataink a falu alapos megismerésére, a falutörténet és a műemlékek vizsgálatára ösztönzi az itt élőket és az ide költözőket egyaránt.

A megfogalmazott vágyak túlmutatnak ennek a könyvnek a lehetőségein. A cél ma az, hogy a magyar falu ismét magára találjon, újra falu legyen.

ÖRÖKSÉGÜNK

3.1. Általános táj- és településkép kialakulása

Felcsút a Mezőföld észak-nyugati részén helyezkedik el. Ezen a területen párhuzamos patak völgyeket, és a völgyekben egymás után sorakozó úti-falvakat találunk, melyek az idő előrehaladtával egyre hosszabbá váltak, esetenként a szomszédos falvak összenőttek.

A környékbeli települések elrendeződése visszavezethető az 1 millió éve folytatódó földmozgásokra, melyek a Mezőföld északi részét saktáblaszerűen darabolták fel. Ezek a táblák az északnyugat-délkeleti irányú fővonal mentén rendre kiemelkedtek és megsüllyedtek. A párhuzamos lefutású vágásokban patakok folynak, egyikében a Váli víz tört magának utat.

A patakot a Vértes és Gerecse aljában több forrás táplálja. A környéken az üledékes talaj jó elnyelő képessége miatt a forrásokból kiinduló patak nem bővizű folyás, azonban a vízszint ingadozása jelentős. Heves esőzések esetén, a patak átlépi az év egy részében szinte teljesen száraz medrét.

A földtörténet során, a kőzetlemezek további szerkezeti mozgása, a patakok üledékeinek lerakódása és a környezeti hatások pusztítása olyan löszös talajú dombvidéket hozott létre, amelyeket erdős-ligetes tölgyesek borítottak el. A jó minőségű talaj alkalmas területe volt a növénytermesztés és állattenyésztés kialakulásának.

Fenti geológiai tényezők természetes következménye, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó népesség a völgy aljában, a patak közelében, de az időnként medréből kilépő pataktól tisztes távolságot tartva telepedett le. Így alakultak ki az úti-faluk, melyek jellemzője, hogy a völgy aljában futó út két oldalán, az utcára merőlegesen hosszú keskeny telkeken sorakoznak az utcára merőleges hosszú házak. A házak a telek kedvezőtlenebb tájolású (északi) oldalára kerülnek, így a kedvezőbb tájolású déli oldalon marad fenn az udvar helye, a lehető legjobb helykihasználással. A ház hosszhomlokzata, jellemzően tornáccal, esetenként tornác nélkül szintén a kedvezőbb tájolás irányába fordul.

Az utcához közelebb található a lakóépület, ezt követik a gazdasági épületrészek, egyre csökkenő szélességgel, magassággal és igényességgel. Az épületekkel párhuzamosan a kertfunkciók is változnak, az utca közelében az udvar, hátrébb a kert, majd ahogy távolodunk az épülettől a nagyobb egybefüggően művelt, és kevesebb gondozást igénylő területek következnek, melyek a hagyományosan közös használatú, vagy uradalmakhoz, majorságokhoz tartozó erdőségeig-, szántók- vagy legelők határáig tartanak.

A falu lakossága túlnyomórészt földműveléssel foglalkozott, közel azonos anyagi lehetőségekkel. A házaik is hasonlóak. Keskenyek, jellemzően háromosztatúak (a lakóegység közepén van a bejárat helyiség, mindkét irányban egy-egy szoba nyílik, az utca felőli a „tiszta szoba”. Maga a háromosztatú lakóegység is hosszúkás arányú, ami a gazdasági épületek sorolásával tovább fokozódik.

Az épületek nyeregtetősek, az utcai oldalon különböző zárások lehetségesek (oromfalas, csonkakontyos, kontyos), a Dunántúlnak ezen a részén nem beszélhetünk kizárólagos, vagy hagyományosan jellemző tetőformáról. Azonban nagy számban előfordul az úgynevezett „füles homlokzat”, amikor az utca felé néző falat oldalirányban, az udvar felé-, és magassági értelemben is megnövelik, ezáltal, mintegy az épülethez kapcsolódó díszlet, kulissza alakul ki, ami nagyobbak, városiasabbnak igyekszik mutatni az házat. Minden esetben az utcai oldal a legszebb, ha valahol megjelenik díszítés az épületen, akkor az ezen az oldalon, esetleg a tornác oszlopainál van.

A település házainak túlnyomó része ilyen, keskeny telken, egy hosszú ház, az utcai oldalra összpontosított önkifejező, illetve reprezentációs szándékkal. Ha a telek egy kicsit szélesebb az átlagosnál, akkor előfordul, hogy az udvar másik oldalára is kerül egy kisebb épület, jellemzően nyári konyha funkcióval.

Az úti-falvak madártávlati képe fésűs rajzolatú. Az út mentén a hosszú házak és a köztük lévő udvarok azonos ritmusban váltakoznak. A település közepe felé jellemzően szélesebb a struktúra, itt módosabb parasztsaládok éltek, a gazdasági épületek hosszú sorával. A faluszélen rövidebbek az épületek, előfordulhatnak gazdasági épület nélküli házak is. Az azonos ritmus a központi részeken szokott deformálódni-, megszakadni, helyet adva a templomnak. Kevés számban, de előfordulnak utcával párhuzamos épületek is. Ezek azonban mindig széles telken épülő, módosabb házak.

archív térkép – 1763-87; forrás: mapire.eu

Felcsút is az egyutcás falvak alaptípusába tartozik, a helyi adottságoknak megfelelő módosulásokkal:

Az 1763-87 között készült első katonai felmérés térképén az látszik, hogy Felcsút nem a völgyoldalban futó országút mentén helyezkedik el, hanem attól kissé keletre, a Váli-vízhez közelebb, a mai Rákóczi utca mentén. A Fő utca még az 1868-87 között készült térképen is ritkásan beépített.

A Váli-völgy domborzata változó intenzitású. Felcsút beépített területén viszonylag nyugodt, lankás. A Váli-víz keleti oldalán húzódik egy meredekebb, helyenként löszfalként magasodó dombhát. Erre a területre csak a rövid Petőfi utca türemkedik be, a falu jelentős része tehát lankás domboldalon, több helyen közel sík területen épült.

A Petőfi Sándor utca Felcsút „Burgundja”. Szegényebb földtelen zsellérek kicsiny telkein épült apró házak sorakoznak rajta. A telkeket löszfal zárja. Izgalmas adottságú terület, az épületek sajnálatos általános állapotából következően viszont jelenleg nem túl vonzó. Pedig a szűk, átmenő forgalom nélküli kis utca ideális helyszín lehetne a földdel bajlódni nem akaró, ugyanakkor csendre és autentikus falusi légkörre vágyó XXI. századi lakóknak. A keskeny kanyargós utca, a szűk telkek, és a fésűs beépítés autentikusan konzerválta a múltat. Figyelni kell, hajlamos ez a terület a szlömösödésre, de odafigyeléssel és szerencsével Felcsút izgalmas, a múltat őrző, ugyanakkor kortárs módon újrafogalmazható részévé válhat.

A hagyományos fésűs- hosszúházaz utcaképeket több helyütt a kuriális nemesség utcával párhuzamos, módosabb épületei illetve középületei szakítják meg (Szőke-Göcze kúria – ma Kastély óvoda, Tamássy-Margalit kúria, Községháza, „Orvos háza”, stb.)

Közigazgatásilag Felcsúthoz tartozik, de a központjától 2 km-re fekszik Szűnyogpuszta, itt a 2011-es felmérések szerint 15 lakásban 62 fő lakik, a területen mezőgazdasággal, állattartással kapcsolatos tevékenység folyik.

Szintén Felcsúthoz tartozik a Noll tanya, melynek alapítása az 1920-as évekre esik. A második világháború-, illetve az azt követő téjeszesítés során lepusztult területet az unokák a rendszerváltás után visszavásárolták, és felépítették a ma vendégházként és virágkertészetként működő új tanyát.

Mielőtt rátérnénk a település történetére, illetve az egyedi jegyzett emlékek bemutatására, a XX. század második feléről is essen néhány szó.

A XX. század közepéig a falusi lakosság életmódjának megfelelt a hosszú ház. Az emberek idejük jelentős részét saját gazdaságukban töltötték. Házuk, a gazdasági épületek és a kertek sora szervesen hozzátartozott a család boldogulásához. Emellett fontosak voltak a közösségi feladatok, és közösségi ünnepek, ezek helyszínei is természetesen hozzátartoztak a családok életéhez. Az egyén és közösség viszonya, annak helyszínei évszázadokon keresztül fokozatosan fejlődtek, alakultak.

A XX. században a változások üteme felgyorsult, majd a világháborúk után az államosítás végkép felborította az önállóság és a közösség hosszú ideig organikusan alakuló egyensúlyát. A lakóházak XX. századi alakulását Istváni Gyula szavaival foglaljuk össze:

„A második világháború után még mintegy tíz évig az örök megújulásban és az önmaga erejében hívő parasztság saját maga építette a többnyire hagyományos elrendezésű lakóházait régi építő és építkező szokásoknak megfelelően, de már akkor is megjelentek a hagyományostól elrugaszkodó, divatos, vagy egyszerűen csak gyakorlati előnyökre tekintő, vagy adottságokhoz alkalmazkodó épületek. A hagyományos falukép felbomlásának fő oka a szocialista termelőszervezetek létrejötte ... A tömeges építkezésekhez hozzászokott építőiparosság szakmai igénytelensége, a falu építészetében addig szokatlan anyagokkal – acél, beton, műanyag, csempe stb. – való barkácsolás divatja alakították át a vidék építészeti képét jelentős mértékben. Az építőanyag-telepek szűkös választéka is hozzájárult a jó megoldásnak tűnő, de építészeti szegényességet eredményező formákhoz. Elég általánossá vált a négyzet alaprajzú, két helyiségsoros lakóház, sáttortetővel, aminek kétségtelen előnyei voltak az egysoros elrendezésű régi házalaprajzzal szemben, s a tetőforma is néhány százalékos anyagi megtakarítást eredményezett, de teljesen idegen jövevény volt a faluban, s többnyire elég feszesen helyezkedett el a keskeny telkeken. Felépülésük óta húsz-harminc év telt el, s ma már az újabb falukép jellegét adják. Egy tekintetben még falusiasnak is mondhatóak amennyiben földszintesek.

A szocializmus „szélárnyékos évtizedeiben” az építési hullám a nagy méreteket vette célba. A korábban földszintes házak helyett alagsor egy-két lakószint, esetleg tetőtér beépítés lett a módi, s az ilyen emeletes házak a keskeny és új osztás esetén még rövide is szabott telken a hagyományos falutól teljesen idegen épületekké, jobb esetekben villákká, rossz esetben „lakótornyokká” váltak. Hozzájárult ehhez az a körülmény, hogy a nagyobb városok vagy ipari központok 10-15 kilométeres körzetében a falvak lakossága ipari alkalmazott lett, a falu pedig kertvárosi jelleget öltött...”

Az egész országra jellemző átalakulások itt is lezajlottak. A mai utcaképek már messze nem egységesek, jó, ha 8-10 hagyományos házat találunk egymás folyamatos szomszédságában, aztán jön egy „kádárkocka”, vagy egy emeletes ház. Mindamellett a településen még a hosszúház adja az érzékelhető karaktert, különösen az Felcsúti és a Felcsúti központok közelében.

A XX. századi társadalmi-, és egyenes következményként a falusi építés változása kétségtől magyarázható a korábban felgyülemlett szociális problémákkal: „*a parasztság a földesuraknak és a polgárságnak a kizsákmányoltja, s hasonlóképpen a falu a városnak, tehát állapotuk tarthatatlan, ezért nem megtartani kell, hanem fölszabadításukon dolgozni. A falunak városiasodni kell és a parasztságnak polgárosodni*”¹. Ez az 1974-ből származó idézet a legkevésbé vonatkozhatott Felcsútra, mindamellett, mint általános elv terjedt és eljutott ide is.

Ma már más szemszögből látjuk a helyzetet. Úgy tűnik, a falu városiasodása és a parasztság polgárosodása nem fenntartható célkitűzés, ennek a törekvésnek paradox módon éppen a vidék elnéptelenedése, a falvak pusztulása a következménye, hiszen a város „városiasság” és „polgári életmód” szempontjából mindig vonzóbb lesz, mint a vidék. A cél ma az, hogy a falu ismét magára találjon, új falu legyen. Ehhez tanulmányozni kell a múltat, meg kell találni azokat a vonatkozásokat, amik átírhatók a mai korra, és akár hagyományos, akár megújult eszközökkel meg kell találni azt, ami miatt újra érdemes lesz a vidéki életmódot választani, hangsúlyozzuk; nem csupán vidéki lakóhelyet, hanem vidéki életmódot. Hasonló a vidéken tervező építész feladata is. Tanulmányozni kell a gyökereket, meg kell találni a kapcsolódási pontokat, és akár hagyományos, akár új eszközökkel olyan házakat kell tervezni, amik hitelesen kapcsolódnak épített és természeti környezetükhöz. Hangsúlyozzuk, nem csupán a romantikusnak tűnő részletek rissz-rossz másolásával, hanem a továbbörökíthető, újraértelmezhető lényegi vonatkozások megértését követően, hiteles építészeti eszközökkel.

A településképpel foglalkozó szakemberben kérdések merülnek fel az elmúlt évek nagyberuházásával-, a Pancho Aréna épületével kapcsolatban. Vajon ez a léptékében nagyságrendekkel eltérő, és anyaghasználatában, formálásában a környékbeli házak közül kontrasztosan kiemelkedő épület a falu szövetében képes lesz-e, és ha igen, hogyan fog integrálódni?

3.2. Felcsút történet

A község területén az előkerült leletek tanúsága szerint már a bronzkorban is éltek emberek. A Noll tanya körüli földeken a tavaszi szántások idején a mai napig előbukkannak római kori kövek, feltehetően villaépületek maradványai.

A település neve személynévből származik (Csút). Első írásos említése – Felchut - 1269-ből ismeretes.

A középkorban a fehérvári keresztes lovagok, és helybéli nemesek birtokolták a falut. A török hódoltság idején a keresztesek elhagyták birtokaikat, a falu török uralom alá került, de nem pusztult el, kuriális nemesi faluvá vált.

A török hódoltság után az újjászerveződő pálos rend birtokába kerül.

1716-ban német nemzetiségű családok betelepítése következtében a lakosság jelentős része (45%) német ajkú.

1763-ban községi rangot kap. A II. József kori népszámlálás 131 házat ír össze, amiből 114 adómentes (nemesi, vagy nemesi földeken dolgozó jobbágyok vagy zsellérek házai).

A katolikus iskola 1770-ben, a református iskola 1800-ban épült.

A XX. század első felében a korabeli településekhez képest élénk közélet zajlott, 1906-ban épült a község háza, pár évvel később az orvosi rendelő és orvosi lakás. A két világháború között pedig irodalmi és közművelődési egyesület, kaszinó és gazdakör működött Felcsúton.

A II. világháború frontja hosszú időn keresztül a község határában állt. A háború megviselte a települést, a házak 20%-a teljesen elpusztult, 70%-a megsérült, mindössze 10%-a maradt épen.

A II. világháború után a földek termelőszövetkezetekbe kerültek, a korábbi egyházi iskolák állami iskolaként működtek.

Az elmúlt években a település látványos fejlődésnek indult, turisztikai és sportcélú beruházások történtek, 2014-ben elkészült Puskás Akadémia, 2016-ban pedig átadták a Vál-völgyi Kisvasutat, ami felcsúti Puskás Akadémia és az Alcsúti arborétum között közlekedik.

3.3. Nevezetes helyek

3.3.1. Katolikus templom

A templom legszebb feltárulása a Rákóczi utca felőli, (a hajdani főutca felőli) érkezés. A Rákóczi utca és a mai Fő utcát összekötő akácfasorral övezett gyalogos közön felfelé sétálva érünk a templomtoronyhoz vezető lépcsőig.

A plébánia 1788-ban alakult, a templom 1828 és 1840 között épült, klasszicista stílusban, oltárképe Dorfmeister István alkotása.

3.3.2. Református templom

A református templom a Fő utcai házak sorából jelentősen hátrahúzva, széles előkert mögött helyezkedik el. Szép arányú kedves templomépület, elragadó részletekkel. A templom 1895-ben, a hozzá tartozó parókia 1936-ban épült.

3.3.3. Kisvasút

Az 1898-tól 1980-ig működő 6-os számú Bicske-Székesfehérvár vasútvonal nyomvonalán 2016-ban készült el a Vál-völgyi Kisvasút, mely a Puskás Akadémia és az Alcsúti arborétum végállomások között közlekedik. A *Felcsút Állomás* nevű köztes megállóhely a korábbi Alcsút-Felcsút nagyvasút állomás helyén, az eredeti állomásépület felújításával létesült.

3.3.4. Szőke-Göcze kúria

Az utcával párhuzamos tömegű, 4 oszlopos, timpanonos klasszicista kúriát 2009-ben újították fel, ma a Kastély óvodának ad helyet.

3.3.5. Tamássy-Margalit kúria

A hajdani Tamássy-Margalit kúria ma felújított formában a könyvtárnak és az orvosi rendelőnek ad otthont. A felújítás során a Fő utca felőli homlokzaton is nyitottak ajtót, előtte az utcával párhuzamos hosszú épületnek a Rákóczi utca felől nyílt bejárata. Az épület oldalsó keresztzárnyai manzárdtetővel fedettek.

3.3.6. Kozma kúria (Puskás akadémia kollégiuma)

A Puskás akadémia kollégiumi épülete a Kozma-kúria felhasználásával, annak jelentős átépítésével és bővítésével jött létre. Makovecz Imre tervei alapján készített átalakítás során a korábbi kúriaépület U alakban körbefogott udvara belső térré alakult, az épület új tetőt kapott.

3.3.7. Noll Tanya

Felcsúttól nyugatra, a Bodméri víz és halastó közvetlen szomszédságában a rendszerváltás után épült újra az 1920-ban alapított Noll tanya. A levendulaültetvénnel övezett épület ma vendégházként és virágkertészetként működik.

3.3.8. Pancho aréna

A 3500 fő befogadó képességű aréna a Rákóczi utca északi végén, épült meg, Makovecz Imre és Dobrosi Tamás tervei alapján.

A nézőtér természetes palával fedett tetőfelépítménye – méretei miatt – a falu több pontjáról is látszik, a településképp meghatározó elemévé vált.

3.3.9. Hősi emlékművek

A Polgármesteri Hivatal előtt található az 1991-ben felállított I. és II. világháborús hősi emlékmű. Négy táblán olvashatóak a két világháborúban elhunyt hősi halottak nevei. Az emléktáblákat kis turulmadár ékesíti, melyet Maráczai István Felcsúti születésű fémöntő mester készített és adományozott szülőfalujának.

A Tamássy-Margalit kúria előtti téren egy másik, I. világháborús emlékmű található, Bencze Gábor felcsúti szobrászművész alkotása. „*Nem a megszokott, katonát ábrázoló háborús emlékmű, hiszen jóval később került felállításra, mint a legtöbb I. világháborús emlékmű. A kedves arcon a remény – a béke iránti vágy – köszön vissza.*”²

3.3.10. Endresz György emlékmű

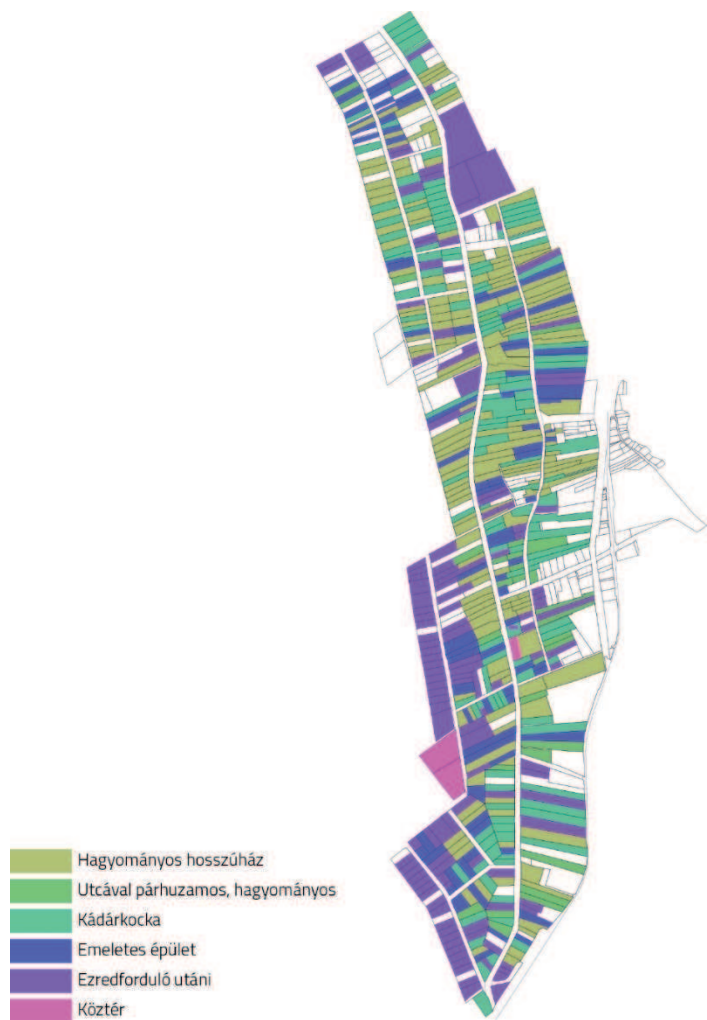
Felcsút határában, a Vértesboglár felé vezető út mellett találjuk a 2006-ban állított emlékművet. Endresz György és Magyar Sándor 1931-es óceánrepülésének földre szállása ezen a helyen történt.

3.3.11. Helytörténeti múzeum

A fő utca melletti hajdani postaépület korhű felújításával jött létre a Felcsúti tájház. A tornác helyén felszélesedő épülettömeg egyébként nem jellemző a felcsúti és a környékbeli lakóépületekre, az egykori posta funkció következménye a három ablakos utcai homlokzat is. A tájházban kiállított tárgyak érzékletes képet adnak a település múltjáról. Az anyag nagy része helyi lakosok felajánlásból jött létre. A bemutatott tárgyak összegyűjtése nem csak egyszerű gyűjtőmunkát jelentett, hanem az emberek közötti kapcsolatteremtésnek, a falu múltja iránti érdeklődés felkeltésének is jótékony eszköze volt.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK BEMUTATÁSA

Különböző épülettípusok telkenként jelölve

Eltérő övezetek lehatárolása

Felcsút területén nincsenek egységes övezetek, az eltérő épülettípusok vegyesen, elszórtan megtalálhatóak valamennyi utcában. Az öt eltérő karakterű, beépítésre szánt övezet megkülönböztetése a lehatárolt területen belül lévő épülettípusok túlsúlyát tükrözi. Célunk, hogy az övezeti lehatárolásokhoz rendelt ajánlásaink a meglévő értékes karakterekhez igazított módon segítsék a településkép továbbfejlődését.

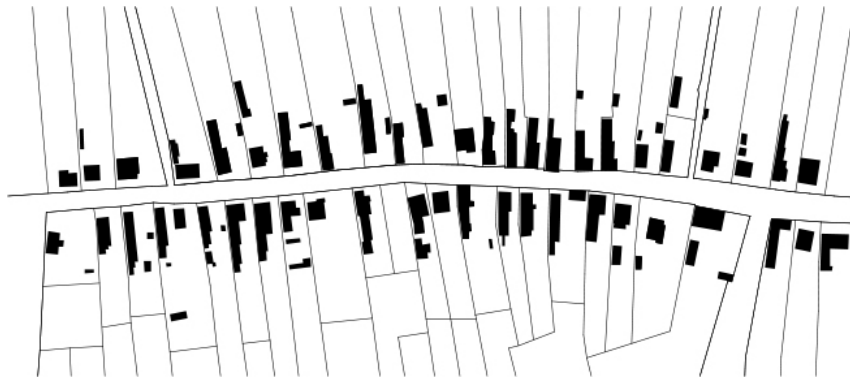
4.1. Hagyományos karaktert őrző területek

A Fő utca és a Kossuth Lajos utca jelentős részére, valamint a Rákóczi utca és a Petőfi utca menti beépítésekre a hagyományos fésűs beépítés jellemző. A telkek 20-30 méter szélesek, akár 4-500 méter hosszúak (az 1960-as és 70-es években a telkek jelentős részét megosztották, ennek következtében több helyen keskenyebb és/vagy rövidebb telkek jöttek létre).

A házak az északnyugati oldalhatáron állnak, nem ritkán 1-1,5 m széles elhagyással a telekhatártól. Az előkertek 5-10 m közötti szélességűek, ritkán, főleg a Rákóczi utcában előfordulnak szűk előkertek, vagy, hogy az utcai telekhatárig kiér az épület. A fésűs beépítés az utcavonal közelében helyenként befordul. Sok hosszúház utcai része a XX. század második felében le lett bontva, a megmaradó hosszúházat kádárkockával bővítették, ezek a házak mára az utcakép megszokott részét képezik.

Az épületformák változatosak, részben a már említett alaprajzi különbségek miatt, részben a tetőfedés módja miatt, megtalálható oromfalas, kontyolt vagy csonkakontyos kialakítás is. Több helyen találkozunk füles utcai homlokzattal.

A változatosság ellenére ezek az utcarészek őrzik a hagyományos karaktert.

Hagyományos karaktert őrző lakóterületek

Elsősorban a hagyományos léptékű épületek túlsúlya miatt (bár van néhány széles, emeletes épület, ezek nem dominálnak). Az épületek ritmusa is jelentősen hozzájárul az egységes megjelenéshez, ami a közel azonos telekméretekből, és az oldalhatáros telepítésből következik. A tető meredekségek is egységesek, 40-45 fokosak, cserépfedésűek.

A régi házak utcára néző homlokzata hagyományosan kétablakos, tornác esetén a tornác kifut az utcai homlokzatra. A falak vakoltak, az osztott faablakokat több helyen vakolatkeret díszíti. A lábazat általában festett lábazatvakolat. A házak színe rendszerint törtfehér vagy halványszürke, helyenként előfordul színes homlokzat is.

A kerítések eredetileg függőleges léckerítések, amik sok helyen megmaradtak, az áttörtség az új kerítésekre is jellemző, a kertek és a zöld növényzet mindenhol dominál. Elvértve találunk lábazat nélküli kő oszlopos kerítéseket, a kerítés oszlopok faragott gúla formájú kővel fedettek, a kőoszlopok között itt is áttört a kerítés.

Az utcakertek barátságosak, csak ritkán, köztisztviselőknekél szakítják meg széles burkolt gépkocsi behajtók.

Találunk néhány szépen felújított hagyományos házat, de általánosságban inkább az elhanyagoltság is jellemzi ezt az övezetet. Nem is a gazdátlan-, pusztulófélben lévő épületek a legszomorúbbak. Fájó, hogy a felújítások, hozzáépítések jellemzően szakszerűtlenek, mellőzik a hagyományok tisztelétét. Befalazott tornácok, rossz arányúra módosított silány minőségű nyílászárók, tervezetlen hozzáépítések jellemzik az utóbbi évtizedek beavatkozásait. A helyzet azért érzékeny, mert a természeti értékek után a falu hagyományos hangulata-, karaktere jelenti a fő vonzerejét. Minden lehetséges módon tudatosítani kell az itt lakókkal, hogy szép házakban-, településképpileg értékes helyen laknak. A néhány eredeti szépségében megmaradt ház színvonalas felújítását a lehetőségekhez képest segíteni kell!

4.2. Kompakt családi házas területek

A hagyományos hosszúházas építésmód az 1960-as évekig volt jellemző. A később beépült területeken kompaktabb, négyzethez közelítő alaprajzi formák jellemzőek. A gazdasági épületek nem kapcsolódnak szervesen a lakóépülethez. A házak némelyike emeletes.

Ezek a területek nem határolhatóak le élesen, a hagyományos értékeket őrző övezetbe beékelődött, az utca végén vagy az utca másik oldalán később felparcellázott területekre jellemzőek a kompakt családi házak. Elvértve ezeken a területeken is találkozunk hagyományos hosszú házakkal.

A telkek általában szélesebbek és rövidebbek, mint a hosszúházas területeken. Itt is az oldalhatáros beépítés a jellemző, az épületek az északnyugati telekhatáron, vagy attól 1-1,5 m távolságra vannak. Az előkertek jellemzően 10 méternél nagyobbak.

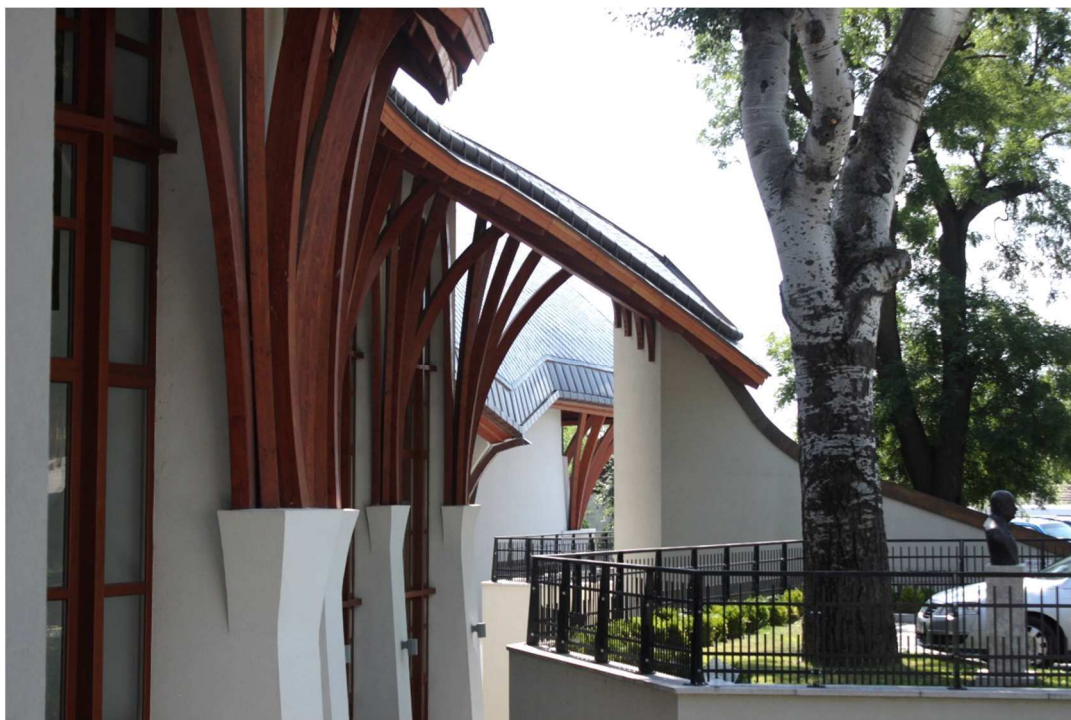
A nagy házak ellenére kellemes hangulatú utcarészek ezek. Az épületek feloldódnak a tágas természeti keretben. A nagy épületközöket dús növényzet tölti ki.

Az utcaképekhez hozzátartozik az egységes ritmus, itt is nagyjából azonos szélességű telkeken sorakoznak az egy irányban álló, közel azonos méretű házak.

A kerítések jellemzően itt is áttörtek.

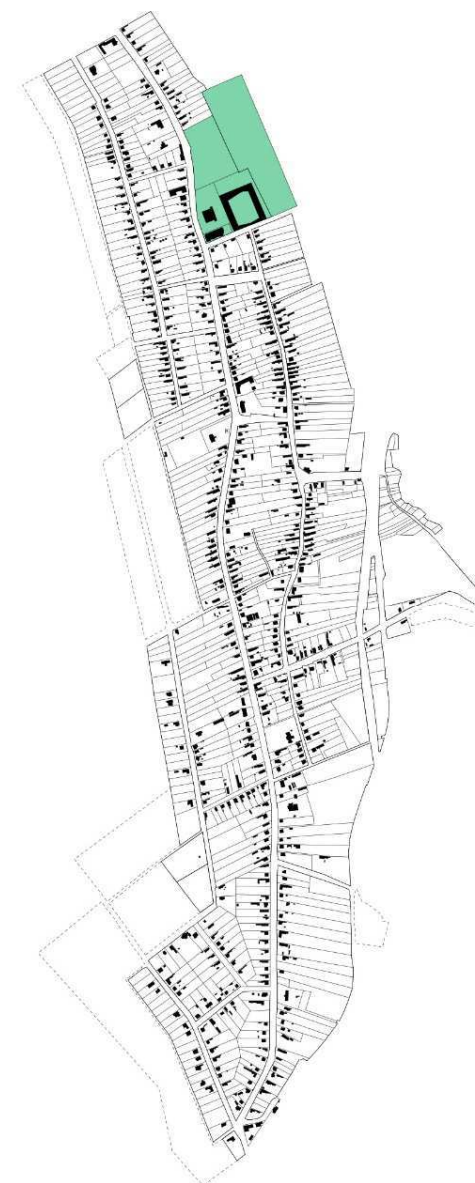

Kompakt családi házas terület

4.3. Sport területek

A Puskás Akadémia területe az akadémia épületéből, a kollégiumból, a fedett nézőterű arénából, és a szabadtéri pályákból áll. E kézikönyv írásakor egy új sportcsarnok építése folyamatban van.

Sport fejlesztések területe

4.4. Átalakulásra váró telkek beágyazottsága

A településkép jövőjét – a nagyberuházások mellett – elsősorban az üres telkek, és a bontásra váró épületek határozzák meg. Olyanok ezek a falu képén, mint egy fokozatosan kifakuló részlet egy festményen. Mi lesz helyettük miután eltűntek? Vajon a falu képen esett hézag lesz kipótolva, és érthetőbbé válik az eredendő alkotás, vagy a nagy egésszel mit sem törődő mikrovilág jön majd létre a helyén? Érdekes az üres telkekre és omladozó házakra fokozottan odafigyelni.

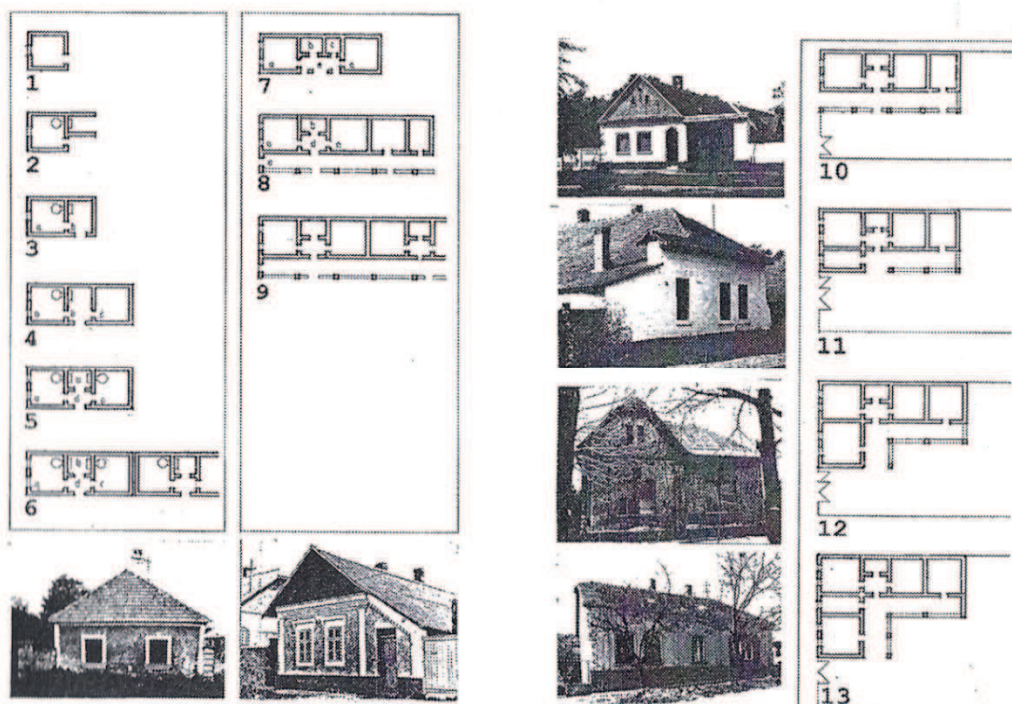

Üres telkek
Rossz állapotú

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

„Úgy véljük, hogy amióta az ember épít, a házak sorsa az, hogy lecserélődjenek. Ezt éppoly természetes folyamatnak véljük, mint azt, hogy az átépítés során az eredeti típus egy következő tipológiai osztályba lép. Az egyedi népi műemlékek tárgyszerű védelme rendkívül fontos nemzeti ügy; de minket inkább az érdekel, hogy miként lehet a lecserélődés természetes folyamatában a kulturális folyamatosságot biztosítani, ill. hogyan lehet a neológ, gyökértelen, külföldről importált és éppen ezért (nálunk) funkcionálisan is vitatható mintákkal szemben a hazai tipológia kimeríthetetlen gazdagságára az építetőket ráébreszteni. Ezzel elemzésünk nem titkolt célját is eláruljuk: szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a lakásépítési szokások visszatáljanak forrásukhoz. Jelmondatunk csak Bartók Béla profán kantátájának nagyon is szakrális töltetű mondata lehet: csak tiszta forrásból érdemes.”¹³

Egy település arculatát egyidejűleg több tényező határozza meg. Az épületek minősége és állapota mellett fontosak a közterületi elemek, mint az úttast, a járda, a vízelvezető árkok állapota, villanyoszlopok és légkábelek rendezettsége. Szándékunkban állt sorra venni minél több településképet meghatározó szempontot.

A lakóházak is többféle tárgyalási módot igényelnek, teljesen más szempontok merülnek fel egy meglévő épület átalakításakor, mint egy friss új ház építéskor.

Ajánlásaink gondolatébresztő szándékúak. Ez a kis könyv nem helyettesíti-, és korlátozni sem szeretné az építész tanulmányain-, több éves vagy évtizedes tapasztalatán alapuló felelős döntéshozatalát.

A lakóház alaprajzi fejlődése

1. egysejtű ház
2. egysejtű ház külső tüzelőfülkével
3. kétszobás lakóház
4. háromszobás ház
5. háromszobás ház pitvarral
6. soros beépítés két és háromszobás házak sorolásával
7. lopott tornácos ház
8. a toldott tornác és a helyiségek lineáris sorolása
9. soros beépítés toldott tornáccal
10. a valódi tornác megjelenése, a tornác kifut az utcára
11. a ház bővítése a kifutó tornác beépítésének egy részének beépítésével; a 2+1 ablakos utcai homlokzat megjelenése
12. az utcával párhuzamos gerincű bővítés megjelenése: a „hajlított házas” megoldás az oldalhatáron álló szárny és az utcai oromfal megtartása mellett: a kisvárosi családi ház őse
13. a házgagyon zártsorú beépítés kialakulása: az oldalhatáron álló szárny még megvan, de az utcai oromfal eltűnik

Meggyesi Tamás: Település kultúránk - 1996

5.1. Közterületek

Ebben a pontban olyan ajánlásokat foglaltunk össze, melyek nem tartoznak-, vagy csak részben tartoznak a lakosság hatáskörébe, ugyanakkor a településkép szempontjából nagyon fontosak.

5.1.1. Közművek összehangolása

Településeink képe szempontjából rendkívül fontosak a levegőben, kerítéseken, házfalakon közlekedő vezetékek, csövek, a különböző helyeken megjelenő oszlopok, Felcsútok és közműépítmények. A mai gyakorlat szerint a közműtervezés mellőzi az esztétikai szempontokat, pedig környezetünk sokkal szebb lesz, ha ezek a kétségtelenül szükséges objektumok lehetőség szerint összehangoltan kerülnek majd megvalósításra. Az esztétikai megfontolások talán nem is várhatóak el az egyes szakágak képviselőitől. Saját területén a lakók, közterületeken pedig az önkormányzat kezdeményezheti- és ellenőrizheti az esetleges közműfejlesztések során az esztétikai elvárások figyelembevételét.

A lakóház tervezésekor a közművek ne kerüljenek feledésbe, a végén nagyon kellemetlen meglepetéseket tud okozni egy keresetlenül elhelyezett mérőóra, vagy egy átgondolatlan vonalvezetésű gázcső. Új közműbekötés esetén figyeljen a mérőórák kerítésbe-, homlokzati falba integrált-, vagy önálló kialakítás esetén a kerttel összehangolt elhelyezésére. A bekötő kábelek, vezetékek lehetőleg minél rövidebb távon közlekedjenek látszó nyomvonalon. A homlokzaton megjelenő közművezetékek lehetőleg hangsúlytalan helyre kerüljenek, a lehető legkevesebb szögtöréssel.

5.1.2. Buszvárók

Méretre apró építmények, annál meghatározóbbak az itt élők életében, és az ide látogató fogadásában. Látványuk kívülről is fontos, de még lényegesebb a funkcionális megfelelés. Néhány egyszerű dologról van szó: eső-, szél-, nyári napsütés elleni védelem, kényelmes ülő és állóhely biztosítása, fény a várakozás közbeni olvasáshoz, busz menetrend, hirdetőtábla. A buszvárók élettartam 15-20 év, van, hogy ritkábban cserélődnek. Amikor alkalom nyílik rá, érdemes gondolatokkal, ötletekkel, tervekkel a lehető legjobbat kihozni belőle. Itt is igaz az, hogy az igényes tervezés összességében nem drágítja a megvalósítás teljes folyamatát.

5.1.3. Telekbehajtók, utcsatlakozások

Felcsút fő utcáján, mindkét oldalon füves árok fut végig. Az árkok felett behajtó hidak vezetnek a kertkapukhoz. Az árok és a hidak rendezett képet mutatnak, amit érdemes gondosan megőrizni.

A lakóépületek telkére egy gépkocsi bejáró vezessen. Ha több parkolóhelyet kell kialakítani, akkor az elágazás telken belül legyen, a lehető legrövidebb párhuzamos szakasszal.

Lehetőleg olyan burkolat készüljön, ami a természetes környezetet a lehető legkevésbé töri meg (pl. zúzottkő, hancs, műanyag gyeprács), különösen, ha nagy felületről van szó. Ha elkerülhetetlen a szilárd burkolat (pl. meredek rámpa esetén), akkor a szilárd burkolatú felületet érdemes minimalizálni, ahol már nem szükséges, ott váltani a „lazább” burkolatra.

A meredekebb lejtésű területeken fontos figyelni a behajtóhoz szükséges terepalakításra, ezek nagyban befolyásolják az utcaképet. Ahol a terepadottságok engedik, kerülni kell a támfalas terepbevéágást, helyette zöld rézsúval érdemes a terepet alakítani. Nem csak természet közelebb, zöldebb, de olcsóbb megoldás is.

5.1.4. Utcakertek növényzete

Az utcakert (utcai telekhatár és az úttest közötti közterület) hivatalosan közterület. De a telektulajdonosnak lehetősége van itt növényt ültetni, gondozni. Megéri élni ezzel a lehetőséggel, szebb lesz a porta, szebb lesz az utca, szebb lesz a falu.

Érdemes a falura jellemző, de kevés gondozást igénylő gyümölcsfát ültetni, valakinek biztos, hogy örömet fog okozni, legyen az akár a gazda, akár egy iskolából hazasétáló srác. Ne feledd, az utcakert mindenkié, nem sajátíthatod ki, de ha szeretettel gondozod, örömet okozhatsz vele másoknak is!

A telekbehajtónál jelentkező szintkülönbséget igyekezzünk „puhán”, természetesen kezelni. Kerüljük a támfalakkal, beton elemekkel kialakított terepbevéágásokat, és mesterséges hatású meredek rézsűket

5.1.5. Kerítések

Ne zárkózz be tömör kerítések közé! A falusias-, kertvárosias településeknek általában is a nyitottság, szellősség, és sok-sok növény a jellegzetes karaktere. Ez Felcsútra is érvényes, nem szabad ezt elrontani tömör kerítésfalakkal! A házak elég messze vannak egymástól, az utcák elég szélesek, az intim kerthasználatot, a nemkívánatos átlátást és belátást növényzettel érdemes megoldani.

A kerítés a közterület határvonala. Magánterületen van, de a látványa közügy. Ne akarj kitűnni a kerítéssel, a hivatkozó megoldások csak rövid ideig okozhatnak örömet. Érdemes visszafogott, egyszerű, az utca többi kerítéséhez illeszkedő megoldást választani. Általában a falvak, így a hagyományos felcsúti lakóépület utcai kerítése is egyszerű léckerítés. Folytatassuk ezt a hagyományt akár az egyszerű és olcsó léckerítéssel, vagy annak lábazatos kialakításával, akár a léckerítéshez hasonló megjelenésű, de időtállóbb megoldással.

Elvértve találunk lábazat nélküli kő oszlopos kerítéseket, a kerítés oszlopok faragott gúla formájú kővel fedettek, a kőoszlopok között itt is áttört a kerítés. Ez az Alcsútdobozról áthozott típus szintén értékes része a felcsúti település képnek, érdemes ezeket megőrizni.

5.2. Átalakítás

Meglévő épület esetén mindig mérlegelni kell: érdemes, vagy nem érdemes megtartani? A döntést racionális és érzelmi szempontok befolyásolják.

A racionális szempontok vizsgálatánál objektívan kell szembenézni a valósággal, elkerülhetetlen az építést befolyásoló jogszabályok-, a műszaki feltételek-, és az építési költségek ismerete. A döntés meghozatalához érdemes építész és/vagy statikus véleményét kikérni.

Mielőtt megszületik a döntés, legalább ezekre a kérdésekre választ kell adni:

- Megfelelő helyen van az épület a telken, vagy egy új telepítés lényegesen jobb helyzetet teremtene?
- Milyen alapozása van az épületnek?
- Milyen anyagból és milyen állapotban vannak a teherhordó falak? A falak szárazak, vagy nedvesednek?
- Milyen anyagból és milyen állapotban van a földem és a tetőszerkezet?
- Milyen szerkezetűek a nyílászárók? Milyen állapotban vannak?
- Mi az, ami meg tud maradni az épületből? A megmaradó szerkezetek korszerűsítésének költsége milyen arányban van az elbontás és újraépítés költségeivel?
- Az alaprajzi elrendezés módosítható-, bővíthető az igényekhez, vagy egy új ház építésével lényegesen kedvezőbb helyzet jöhetne létre?

Az érzelmi szempontokat is tisztázni kell. Egy szép meglévő épület a településnek és a tulajdonosnak is kedves. Bizonyos helyzeteket, arányokat – amik megvannak egy meglévő épületben – nem biztos, hogy létre lehet hozni egy új épülettel, sok esetben a jogszabályok, a műszaki előírások, pénzügyi lehetőségek, vagy egyszerűen csak a kivitelezési szokások nem teszik lehetővé.

Csak néhány példa: ma már ritkán épülnek olyan bőséges fedett-nyitott terek, ami egy meglévő kocsiszín, istálló, vagy egyéb gazdasági épület esetén készen kapott, némi csinosítás után hatalmas kültéri nappali szobává válhat a szabadtéri tevékenységekhez.

Egy igényesen megépített fedélszék csapoltsatlakozásaival, jó minőségű faanyagával szintén olyan értéket képvisel, amihez könnyen ragaszkodik az ember. Az átalakítás során a fedélszék láthatóvá válhat, akár a padlástér beépítésével, akár a nappali-étkező belmagasságának növelésével.

Aki lakott már vályogfalú házban, akár csak szállóvendégként is, az tudja, hogy mit jelent a 60-70 cm falvastagság. A ma épülő házaknál csak igen költségesen érhetnék el ezt a falvastagságot.

Sok szerethető részlet, pl. a füles homlokzat cserépfedése, vakolatdíszek, tornászoszlop faragványok, stb. nem alakíthatóak ki mai eszközökkel, ha mégis, akkor vagy nagyon költségesen, vagy silány utánpótlásért.

Ha az épület megtartása mellett döntöttünk, akkor három féle megközelítést érdemes megvizsgálni:

- autentikus megközelítés
- újjászületés
- visszatérés.

„A felújítás tízparancsolata:

Ismerd meg környezeted értékeit, mielőtt hozzányúlsz!

- *Mutass példát szomszédaidnak és kövesd a jó példát!*
- *Újítsd fel az eredeti építészeti tagozatokat és díszítéseket, mert az Istenek a részletekben laknak!*
- *Használd ki a hagyományos beépítés előnyeit!*
- *Először az udvar felőli szárnyat bővítsd és tetőtéri ablakot is csak az udvarra nyiss!*
- *Garázst az utcára ne nyiss, a melléképületet a lakóházzal vagy a falazott kerítéssel szervesen építsd egybe!*
- *Próbáld rekonstruálni a hagyományos ablakosztást, mert a homlokzat a ház arca, ablaka pedig a szeme!*
- *Cseréld ki a vaslemez kaput hagyományos fakapura!*
- *Ápold a ház előtti virág és növény sort, mert a tied!*
- *Ne zárkózz be, hanem lépj ki és segíts másoknak is!”*

5.2.1. Autentikus megközelítés

Ha a meglévő épület magas építészeti értéket képvisel, műszakilag megfelelő, használat és életvitel szempontjából elfogadható, és az érzelmi elkötelezettség is megvan, akkor merül fel a korhű, autentikus felújítás lehetősége. A cél könnyen összefoglalható, az épületet úgy kell felújítani, szükség esetén korszerűsíteni, hogy az eredeti állapot a lehető leghitelesebben megmaradjon, vagy visszaálljon. A beavatkozás alapvetően egy értő-, elemző felújítás, ami során az épületről lekerülnek az idővel ráakódott nemkívánatos elemek, és visszaáll egy korábbi állapot. A megvalósításhoz műemlékes szemléletű tervezés és kivitelezés szükséges.

5.2.2. Hagyományos lakóház újjászületése

Elképzeltető, hogy az épület egyes adottságához vagy részletéhez ragaszkodnánk, és a műszaki állapot is lehetővé teszi a megtartást, ugyanakkor a használathoz alapos átalakítás, vagy bővítés szükséges. Ilyenkor a meglévő épület átlényegül, újjászületik. Szép és izgalmas építészeti kihívás, melyhez elmélyült elemző és tervező munka szükséges. A megőrzésre szánt épületrésztől-, a tervezett új részeketől-, és ezek arányaitól függően, tehát a konkrét feladattól függően rengeteg megközelítés elképzelhető.

- A meglévő és az új rész hasonlóan kezelt, egy újjászületett, egységes épület a végeredmény. Talán ehhez a megközelítéshez szükséges leginkább a meglévő épület értő elemzése, hiszen a természetét, szerkezetét, részleteit tökéletesen kell ismerni ahhoz, hogy a végeredmény valóban egységes legyen.

A meglévő épületrész és az új karakteresen különbözik, ugyanakkor egy kompozíciós egységet képez. Természetesen ez a megközelítés is feltételezi a meglévő épületrész ismeretét, hiszen az új és a régi között párbeszéd alakul ki.

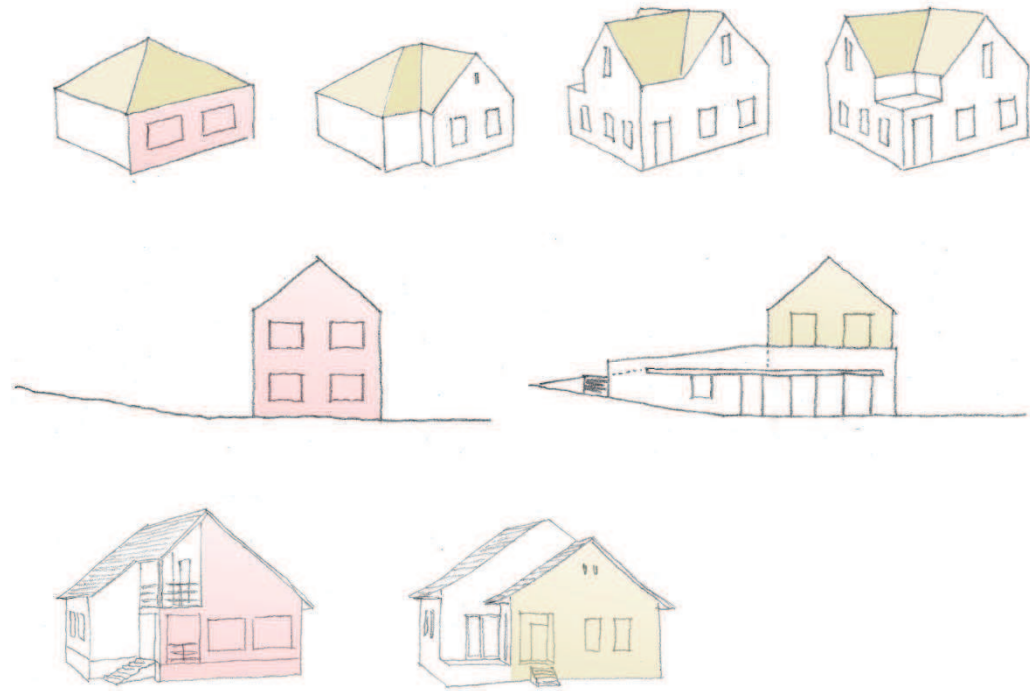
A megközelítési lehetőségek skálájának két végpontját említettük, a köztes árnyalatok végtelenek, ezeket nem tárgyaljuk, nincs is értelme, hiszen valamennyi feladat, és valamennyi építész más megközelítést és más megoldást hoz. Inkább csak azokat a szempontokat soroljuk fel, amik egységesen érvényesek valamennyi megközelítésre:

- Az újjászületett ház léptéke és aránya illeszkedjen az övezetben jellemző léptékhez. A kicsivel nem szokott gond lenni, mindig a túl nagy a probléma. A megfelelő lépték tagolással, kisebb részekre bontással érhető el.
- Az új épületrészt érdemes a hagyományos elemkészletből származtatni. Az archetipikus házforma, a támfal, a pince, a kapu, a tornác, az ereszalj, stb. olyan alapelemek, melyek sokféleképpen, hagyományos és kortárs módon is megfogalmazhatóak.
- A bővítés legyen visszafogott, kevés eszközű, ha szeretjük, és megtartjuk a régit, akkor ne nyomjuk el harsány kiegészítéssel.
- Az új alakítása még csak most kezdődik. A meglévő épületrész viszont egy adottság, nem érdemes lényegesen megváltoztatni, olyan funkció költözzön bele, ami illik a természetéhez.

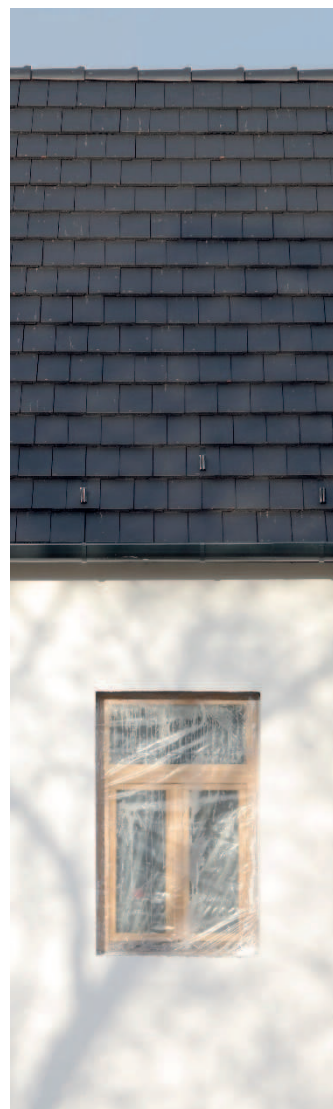
5.2.3. Visszatérés a hagyományos értékekhez

Ha egy rossz léptékű, vagy rossz arányú, - általában túl nagy, túl magas vagy túl lapos - házban jelentős átalakítás történik, akkor lehetőség nyílik az arányok javítására, a hagyományos értékek megközelítésére. Leginkább akkor, ha a tetőszerkezet is átalakul. Nagy és lapos épület esetén a tetőidom megbontásával, a hagyományos tetőformák és tetőhajlásszögek használatával lehet jó eredményt elérni. Túl magas épület esetén egy melléépítés, esetleg a földszint „támfalszerű” kialakítása javíthat az arányokon. Nincs biztos recept, minden épület, minden helyzet egyedi.

Van olyan helyzet, ahol a bizonytalan arányú házat a lépték növelésével is javítani lehet, ezzel azonban nagyon óvatosan kell bánni! Egy utca nem visel el túl sok kúriát!

*Néhány példa meglévő épületek átalakítására a tömegek, tetőidomok tagolásával.
Érdekes a hagyományos házforma megidézésére, és emellett a
hagyományos - max. 7,50 m épületszélességre törekedni az utcai
homlokzatnál*

5.3. új ház építése

„Az építés tízparancsolata:

- Mielőtt új épületet tervezel, kétszer is gondold meg, hogy a régit nem lehet-e felhasználni!
- A tervezéssel építésszt bízzál meg!
- Ne feledd, hogy az építés közügy is!
- Próbálj alkalmazkodni a kialakult beépítéshez és utcaképhez!
- A telek beépítésénél ne csak a házban, hanem az udvarban és a térfalakban is gondolkozzál!
- Az udvart úgy tervezd, mint a házat: olyan helyiségekről van szó, amely fölül csak a tető hiányzik!
- Az oldalhatáron álló beépítést ne a szegénység, hanem a józanság és a kulturáltság jelének tekintsd!
- Használj a hagyományos környezetkultúra elemeit: a tornácot, a tetőfeljárót, és töltsd meg új tartalommal!
- Az épület homlokzatainál alkalmazd a harmonikus arányrendszer törvényeit!
- A kevesebb több: az egyszerűség nemessé tesz.¹⁵

Egy új ház építése mindig egy új lehetőség. A tervezés a legolcsóbb szakasza az építkezésnek, egyúttal a legfontosabb is. Csak a legjobb megoldás a jó megoldás, nem szabad megelégedni félig átgondolt elképzelésekkel! Jó tervezőt keress, ne olcsót, a díj különbsége legfeljebb 2-3 nm lakás ára, megfontolt tervezéssel ennél sokkal többet spórolhatsz!

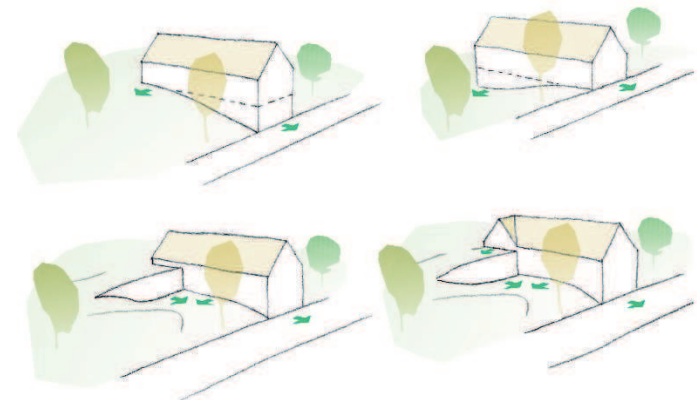
5.3.1. általánosan érvényes javaslatok

Itt olyan általános érvényű ajánlásokat fogalmazunk meg, melyek függetlenek az övezettől.

5.3.1.1. terepalakítás

A lejtős telekre úgy érdemes gondolni, mint egy jó lehetőségre. Megfelelő telepítéssel a tereplejtés jól kiegészítheti a házat, segítségünkre lehet a legjobb panoráma megtalálásában, lehetőséget biztosíthat, hogy több szintről is közvetlenül a kertbe juthassunk, védelmezhet, biztonságosan elvezetheti az esővizet, intimebb területet határolhat le a ház közelében, stb. Fontos, hogy tiszteletben tartsuk a teremtetett terepviszonyokat. Óvatos kiegészítéssel, finom hozzányúlással igazíthatjuk a házunkhoz, de a terep természetes karakterével ellenkező beavatkozásokat kerülni kell. Lejtős teleket ne tölts fel, ne csinálj sík teraszt! Nagy bevágásokkal se alakíts ki sík területet! A túlzott földmunka sokba kerül, és durva sebet ejt a tájban. (A terepalakítást országos érvényű előírás (OTÉK) is szabályozza.) Lejtős terepen különös gondot kell szentelni a vizek elvezetésére. A szabadba ajtókkal nyíló helyiségeket (bejárati ajtó, teraszajtó, garázsajtó) olyan helyre pozícionáljuk, ahol a terep ellenkező irányban lejt, vagy az ellenlejtés finom beavatkozással létrehozható. Sose vedesd az esővizet az ajtó közelébe!

Figyelni kell a terepszint alatti vizekre is. Ma már a korszerű vízszigetelő anyagoknak köszönhetően elkerülhető a terepszint alatti helyiségek ázása, ennek ellenére érdemes a tereppel érintkező falak mentén olyan helyiségeket elhelyezni, amik kevésbé érzékenyek egy esetleges nedvesedésre (pl. fürdő, WC, kamra, közlekedő,...). Lejtős területen érdemes talajmechanikai szakvéleményt készíttetni, vagy – ha jogszabály ezt nem írja elő, akkor – legalább a helybéli tapasztalatait megismerni. A rétegvizek elvezetésére megoldást kell keresni.

Érdemes elemezni a lejtős terepre ültetett hagyományos ház típusait. Kortárs átfogalmazással sokféle képen gazdagítható a hosszúház térbeli rendszere.

5.3.1.2. telepítés

A házak utcától való távolsága nagyban felelős a településképi egységességéért. A homlokzatok azonos síkja, és az előkertekkel bővülő utcatér aránya is meghatározó. Ha az utcában van egy egységes, kialakult előkert méret, akkor igazodj ehhez!

A beépítési mód előírása egy olyan játékszabály, aminek betartása közös érdek. Jó életminőség hozható létre akár oldalhatáros-, akár szabadonálló-, akár zárt sorú utcában. A gond akkor kezdődik, ha a játékszabályok nem következetesek, többféle beépítést engednek, vagy az idő előrehaladtával többször változnak. Ilyen esetekben az előny könnyen hátránnyá alakul, pl. az eddig intim oldalhatáros udvarba belenéz a szomszéd szabadonálló homlokzata. Ha a szabályozás engedi az eltérést, akkor is érdemes folytatni a szomszédos épületek beépítési módját. Településképi szempontból nagyon meghatározó az épületek ritmusa. Az egyenletes ritmusban sorakozó házak kiegyensúlyozott faluképet eredményeznek.

Nevezetes helyeken (sarkokon, utca utolsó telkénél, övezeti határoknál, széles teleknél, stb.) nem kizárt, hogy egy eltérő beépítés jó eredményt hozhat, de kísérletezni csak gondos tervezés mellett, és a szomszédos érdekek figyelembevételével lehet.

5.3.1.3. lépték és arány

A lépték és arány az építészet legalapvetőbb, ugyanakkor legnehezebben magyarázható fogalmai. Leegyszerűsítve mindkettő a mérethez vonatkozik. A lépték abszolút értelemben; valami nagy vagy kicsi. Az arány ellenben valamihez viszonyított mérethez vonatkozik. Az épület léptéke és arányai alapvetően eldöntik, hogy egy ház helyénvaló-e, szép-e. Jelentőségét talán könnyebben megérthetjük, ha gondolat kísérlet szintjén párhuzamot vonunk az emberi testtel. Az emberi test „léptéke” ismert, meglehetősen behatárolt.

Az emberi arányok is behatároltak. Bár vagyunk magasabbak, alacsonyabbak, teltebbek és karcsúbbak, testrészeink egymáshoz viszonyított arányai mégsem lépnek túl egy bizonyos határt. A fejünk, a fülünk, a szájunk, a lábunk, stb. méretei arányosan, harmonikusan viszonyulnak egymáshoz. Akinél ez a harmónia nagyon kifinomult, arra mondjuk azt, hogy szép. Akinél az arányai szépek, felvehet különböző ruhákat, ékszereket, fejfedőket, cipőket, akkor is szép marad. Akinél az arányai nem szépek, az viszont felvehet akármilyen ruhákat, ékszereket, fejfedőket, lábbeliket, akkor sem lesz szép, legfeljebb az öltözködése jó ízlésre vall, illetve, lehet, hogy megfelelő ruházkodással az arányok látványa kissé javul. Ugyanez elmondható az épületekre is. Egy jó léptékű és jó arányú háznak sokféle burkolata, díszítése, tetőfedése, lábazata lehet, anélkül, hogy lényegében változtatna a házon. Ugyanez fordítva is igaz, egy rossz arányú házon lehet akármilyen drága burkolat, akármilyen cirádás díszítés, egyedi lábazat, stb., akkor sem lesz helyénvaló.

A falu és a falusi ház – függetlenül attól, hogy melyik régióban helyezkedik el – emberi léptékű. Egyszerűen azért, mert évszázadokon keresztül, részeit is és az egészét is emberek hozták létre, kétkezi munkával, ésszerű takarékossgal. „... a hagyományos vidéki ház titka a méretek és arányok harmóniája, amit a hagyományos népi építészetben a lehető legkisebb – eszményi és emberarányú – magassággal oldottak meg.”⁶

A település valamennyi övezetében a hagyományos lépték és arány alkalmazását javasoljuk. Ugyanis falvaink utcaképei bizonyítják, hogy a 7,5 m-nél nagyobb épületszélességek, hagyományos tetőfelépítményekkel (nyeregterető, sätortető) rendszerint rossz arányú épületeket eredményeznek. Természetesen lehet szép házat tervezni 7,50 épületszélesség felett is, de ehhez olyan építészeti megoldásokat kell alkalmazni, ami eltér a falusi karaktertől.

5.3.1.4. magasság és épületforma

A hagyományos hosszúházhoz képest megváltoztak a lakóépülettel kapcsolatos igényeink. Összetettebb funkcionális kapcsolatok, több helyiség, új funkciók jelentek meg; mint pl. a garázs, a dolgozószoba, háztartási helyiség vagy a gardrób. Az új igényeknek a hagyományos hosszúház nem képes változatlan formában megfelelni, mert közlekedő rendszere lineáris, következésképpen, ha sok helyiséget akarunk elhelyezni az épületben, akkor nagyon hosszú folyosó alakulna ki. A közlekedő rendszer elágaztatására kétféle lehetőség van: függőleges megosztás, vagy alaprajzi csomópont kialakítása. Ennek megfelelően felmerül az épület függőleges irányú kiterjesztése (tetőtér, vagy emelet építés), vagy a hosszúház alaprajzi törése (tagolt épületforma).

A falu központjában találunk olyan házakat, ahol a hosszúház az utcai oldalon kiegészült egy utcával párhuzamos szárnyal. Ez egy hagyományos és organikus módja a ház bővítésének. Nem csupán az alapterület növekszik meg, hanem a töréspontban kialakul egy központi rész, ami alkalmas a közlekedők elosztására.

Több szintes elrendezés esetén érdemes úgy gondolkodni, hogy az épület minél intenzívebb kapcsolatba kerüljön a kerttel. Hagyományos falusi környezetben elsősorban lejtős terepen van erre lehetőség, ahol az alapvetően földszintes épület a terep lejtése következtében, mintegy pinceszint kialakításával válik kétszintessé. Ha a tereplejtés erőteljes, akkor lehetőség nyílik arra, hogy mindkét szintről közvetlen kertkapcsolat alakuljon ki. A több szintes elrendezést olyan területeken érdemes használni, ahol a tereplejtés számottevő.

A hagyományos falusi elemkészletbe beletartoznak a pincék és a pince melletti támfalak is. Lejtős területen lehetőség nyílik ezek átértelmezésére, ami biztosíthatja az összetettebb helyiségkapcsolatok kialakítását.

5.3.1.5. keskeny épület előnyei

A keskeny épület magában rejt a szépséget, akár oromfalas házformaként, akár kontyolt, vagy csonkakontyolt kialakítással (mindháromra van példa Felcsúton).

Szerkezetileg egyszerű: csupán a határoló falak a tartószerkezetek, a belső válaszfalak szabadon alakíthatóak, a tető egyszerű és olcsó torokgerendás szerkezet. Nincs szükség bonyolult fedélszékre, hajlat- és él-bádogozásra. Ha akarjuk, a nappali és az étkező fölött nagyobb lehet a belmagasság, belülről látszódhat a tetőidom. Az egyszerű tetőidom belülről is szép.

Elegendő csak az egyik oldalon megnyitni, így is világos lesz az épület. Ezért a keskeny ház tökéletesen működik oldalhatáros beépítésként. A tömör északi hátfal védettségerzetet ad (az emberben a mai napig él a védelmező ösztön, ennek leginkább olyan térforma felel meg, ahol a hátunk mögött masszív zárt felület van). A keskeny alaprajzi forma és az oldalhatáros beépítés együttesen lehetővé teszik a jó tájolású, védett udvar kialakítását a saját nyitott homlokzatunk, és a szomszéd tömör hátfala között.

5.3.1.6. színhasználat

Felcsút házai hagyományosan törtfehérek, vagy földszínűek. Ha ezt tekintjük példaképnek, akkor biztosan nem vallunk kudarcot. A hófehéret érdemes kerülni, világítani fog, kirí a környezetéből.

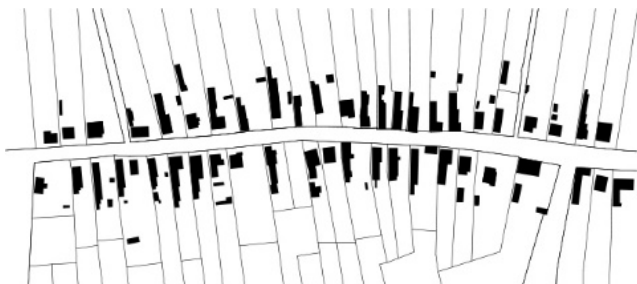
Van néhány irigylésre méltóan szép színes régi ház is. Irigylésre méltó, mert mai eszközökkel ezeket a gyönyörű színeket nagyon nehéz előállítani. Mi a titka ezeknek a színeknek? Paradox módon éppen a szűkös lehetőségek, és az anyagok tökéletlensége. Hagyományos festékanyagokkal a homlokzatszínek a teljes színskálának csak egy részét tudták lefedni, túlságosan telített színeket nem lehetett előállítani. Másrészt a festékek kevésbé voltak egyneműek és könnyebben fakultak, koptak. Ezért ezek a régi színes házak olyanok, mint egy akvarell festmény. Ma végtelen nagy a festékválaszték és nagyon könnyű mellényúlni: túl erős, vagy egymással nem harmonizáló színeket használni. Nem akarunk senkit lebeszélni a színek használatáról, de ha így döntesz, vedd nagyon komolyan:

- A színek pontos meghatározását bízd építészre.
- Nem elég, ha egy ház önmagában szép. Színhelyes utcakép segítségével (nem csak a közvetlenül) szomszédos épületek színeit is vizsgálni kell.
- A színek nagy mennyiségben mindig élénkebbek. Színválasztáshoz ne egy névjegynyi színekártyát használj, készíttess próbafelületet!

Képzeld el a házat különböző évszakokban, esőben, napsütésben, hóban, latyakos időben is.

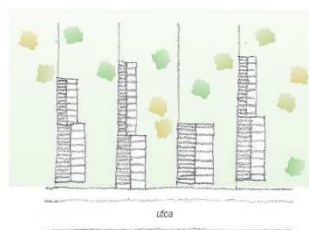
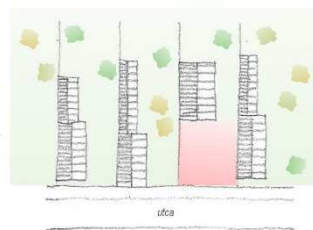
5.3.2. Hagyományos karaktert őrző területek ajánlásai

Ajánlásaink a hagyományos hosszúházas karakterű utcaképbe illeszkedő új családi házak építését kívánják segíteni. Javaslataink függetlenek a stílustól, akár hagyományos, akár kortárs megközelítésben is érvényesek

5.3.2.1. telepítés / távolság az utcától

Az épületek az oldalhatáron állnak. Az előkert méretével igazodj a már kialakult beépítéshez.

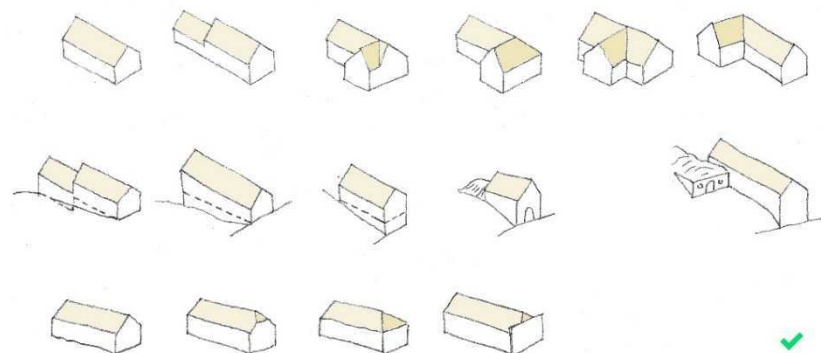

5.3.2.2. telepítés / alaprajzi forma

A hagyományos alaprajzi formák, vagy azok kortárs újraértelmezése követendő.

Beforduló ház esetén gondoldj arra, hogy az utca felé a ház büszke arcot mutasson, harmonikus ablakosztással. Mellékhelyiségek utcai homlokzatra sorolása kellemetlen utcaképet eredményez és alárendelté teszi a főhomlokzatot. Ha intimebb tájolásra vágysz, maradj a hosszú háznál, vagy az épületet fordíts be az utcától távolabb eső részén

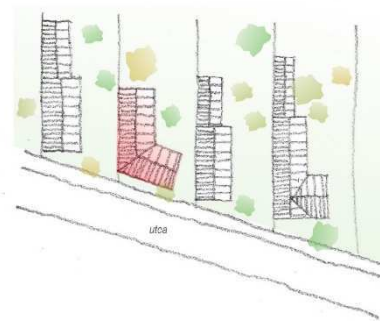

Hagyományos karakterű utcakép fésűs telepítéssel

5.3.2.3. telepítés / épület iránya

A tetőgerincek az utcavonalra merőlegesek. Hosszúház tetőgerince a telekosztással legyen párhuzamos.

5.3.2.4. kerthasználat

A hagyományos hosszúház, vagy beforduló hosszúház melletti udvar funkciója megváltozott. Ma már nem a rakodás, pakolás, és egyéb gazdasági tevékenységek helyszíne. Ugyanakkor a hosszúház intenzív és bensőséges kapcsolatot tart az udvarral, különösen, ha befordulva körülöleli azt. Érdemes erre a kertrészre úgy gondolni, mint egy mennyezet nélküli nagy nappalira, ami jó idő esetén kiegészíti a belső életteret.

- Érdemes megtartani minden eredeti fát, bokrot! Mielőtt kivágnál egy 30 éves fát, gondolja arra, hogy amit a helyére ültetsz, annak csak 30 év múlva lesz ugyanolyan terebélyes lombkoronája.
- Lehetőleg őrizzük meg a meglévő szép kerti elemeket, kőkerítést, támfalat, kerek kutat, stb.
- Kerülni kell a kertvárosias növénytelepítést, a nagy üres gyepfelületeket, kerítés mellé telepített tujasort.
- A belátás-, átlátás megakadályozására használjunk sövénykort, barátságosabb látványként takar, mint egy kerítésfal.
- Vedd körbe a házat növényekkel, engedd, hogy felfusson a házra, mindez javítja az épület és a természeti környezet kapcsolatát.

5.3.2.5. gépkocsi tárolás

Ne nyiss garázkaput az utcai homlokzaton! Ha fedett, vagy zárt gépkocsi tárolót építesz, akkor azt a déli telekhatár mellé épített nyári konyha mintájára tedd, vagy keress neki helyet az épület hátsó részében

Az utcai behajtók kialakításánál kerülni kell a támfalas terepbevágást, helyette zöld rézsűvel érdemes a terepet alakítani. Nem csak természet közelebb, zöldebb, de olcsóbb megoldás is.

5.3.2.6. épületszélesség

Nyeregtetővel fedett épületszárny külső szélessége ne legyen több 7,5 méternél.

5.3.2.7. magasság

A településrész házai jellemzően földszintesek. A meglévő épületek közé épülő új házaknál alapvető elvárás az utcaképbe illeszkedés, a nyeregtetős homlokzatok magasságának, megjelenésének hagyományok szerinti kialakítása

5.3.2.8. tetőhajlásszög, tetőforma

A tetők hajlásszöge: 40-45 fok.

Jellemző az egyszerű nyeregtetős tetőforma, a kontyolt, vagy csonkakontyolt kialakítás is.

Új épület építésekor ezek a formai kialakítások követendők, a beforduló épületszárnyak esetében is, kivéve, amikor a természetes tereplejtéssel összhangban lehetőség nyílik zöldtetővel fedett terepszint alatti épületrész kialakítására is.

Kerülendő a bonyolult tetőfelépítmény és a homlokzatból hosszan kinyúló toldaléképület alkalmazása.

A hagyományos füles homlokzatok új épületen történő megidézése csak magas színvonalú-, csomóponti részletekbe menő tervezés-, és ambiciózus kivitelezés mellett lehetséges. Tervezetlen, vagy a mai építési szokásoknak megfelelő rutinszerűen kivitelezett füles homlokzatok bántó összképet eredményeznének.

5.3.2.9. homlokzatképzés

A régi házakon hagyományosan két álló ablak jelenik meg az utcai homlokzaton, tornác esetén az kifut a főhomlokzatra.

Javasoljuk a hagyományos nyílásarányok és nyílásrend megtartását.

A falu házai szinte kivétel nélkül vakoltak. Ajánljuk az új házakat is vakolt architektúrával megvalósítani. A kevesebb több. A dísztelen, de jó arányokkal, jó minőségben épült ház szép. Olcsó-, sérülékeny anyagból készülő díszítéseket, burkolatokat ne használj! Kerülendő a csempe vagy vékony hasított kőburkolat alkalmazása lábazaton és az ablakok körül.

5.3.2.10. kerítés

Áttört kerítések alkalmazását javasoljuk, lehetőleg függőleges osztással, ezek illenek leginkább a régi településrész hangulatához.

A faluban fellelhető, Alcsútdobozról átszármazott kőoszlopos kerítéseket érdemes megőrizni.

5.3.3. Kompakt családi házas területek

Ajánlásaink a XX. század második felében épült kompakt családi házas utcaképbe illeszkedő új családi házak építését kívánják segíteni. Javaslatunk függetlenek a stílustól, akár hagyományos, akár kortárs megközelítésben is érvényesek.

5.3.3.1. telepítés / alaprajzi forma

Kompakt, egyszerű alaprajzi formák javasoltak, az utcai oldalon lehetőséget biztosítva jó arányú oromfalas homlokzatnak. Tördelt, túlságosan tagolt alaprajzi formákat kerülni kell. Az alaprajzi forma arányát érdemes a telekosztással párhuzamosan kissé megnyújtani, így nő a távolság a déli szomszédától és az oldalkert is használható méretűvé válik

5.3.3.2. telepítés / épület iránya

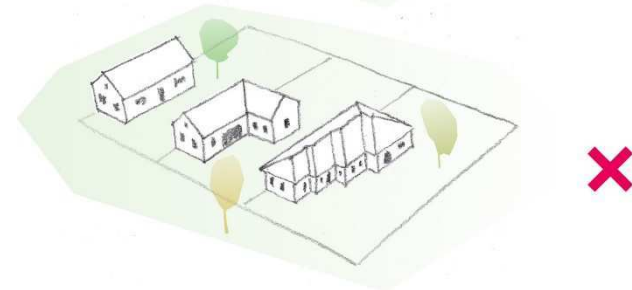
A tetőgerincek általában utcavonalra merőlegesek. Az utcai oldalon oromfalként megjelenő tető gerince a telekosztással legyen párhuzamos

5.3.3.3. kerthasználat

A nagy szélessége miatt jelentőssé válnak az előkertek, intenzív növényzet esetén jószerivel nem is a ház, hanem a növények látszanak az utcáról. El kell kerülni, hogy az előkert és az oldalkert pusztán tárolás, gépkocsi parkolás helye legyen, ezek a kertrészek határozzák meg az övezet látványát.

- Érdemes megtartani minden eredeti fát, bokrot! Mielőtt kivágnál egy 30 éves fát, gondolja arra, hogy amit a helyére ültetsz, az csak 30 év múlva lesz 30 éves!
- Kerülni kell a kertvárosias növénytelepítést, a nagy üres gyepfelületeket, kerítés mellé telepített tujasort.
- A belátás-, átlátás megakadályozására használjunk sövénykort, nem csak takar, de egyúttal szép, barátságos is.

Vedd körbe a házadat növényekkel, engedd, hogy felfusson a házra, mindez javítja az épület és a természeti környezet kapcsolatát

5.3.3.4. telepítés / távolság az utcától

Az épületek oldalhatáron állnak. Az előkert méretével igazodj a már kialakult széles előkertes beépítéshez.

5.3.3.5. gépkocsi tárolás

Mielőtt zárt garázs építése mellett döntesz, számolj annak költségeivel is – szomorú látvány az elkészült garázs fölött félbehagyott lakóház! A gépkocsi tárolás kulturáltan megoldható olcsóbb-, könnyedebb építménnyel, pl. kocsiszín jellegű tető alatt is – természetesen a téli hideg ellen nem véd ez a megoldás.

- Ha zárt garázs mellett döntesz, akkor gondolni kell arra, hogy a garázskapu - nagy mérete miatt – mindenképpen uralja a homlokzatot! A garázs helye tehát utcaképet is meghatározó-, koncepcionális kérdés. Nincs egyetlen jó megoldás, vagy biztos recept, de összehangoltan kell tervezni az épülettel, tömegformálási és homlokzatképzési szempontból egyaránt

Az utcai behajtók kialakításánál kerülni kell a támfalas terepbevágást, helyette zöld rézsúval érdemes a terepet alakítani. Nem csak természet közelibb, zöldebb, de olcsóbb megoldás is.

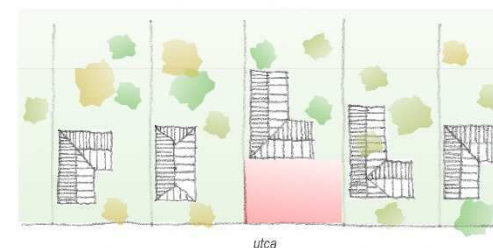
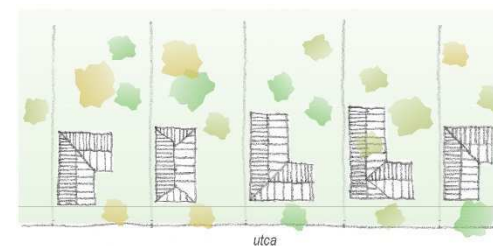
5.3.3.6. épületszélesség

Utcai homlokzatra kifutó nyeregtetővel fedett épületszárny külső szélessége ne legyen több 7,5 méternél.

5.3.3.7. magasság

Az övezetben lévő házak jellemzően földszintesek, vagy tetőtér beépítések, helyenként alápincézve. A meglévő épületek közé épülő új háznak alapvető elvárás a magassági illeszkedés.

Az utca lejtő felőli oldalán, a természetes tereplejtésnél meredekebb rámpával megközelíthető garázs szint kialakítása nem megengedett.

Példák a garázs épülettel egységes kialakítására

5.3.3.8. tetőhajlásszög, tetőforma

Az övezetben a tetők hajlásszöge: 35-45 fokosak.

Jellemző az egyszerű nyeregtetős tetőforma, és a kontyolt kialakítás is.

Új épület építésekor ezek a formai kialakítások követendők, a beforduló épületszárnyak esetében is, kivéve, amikor a természetes tereplejtéssel összhangban lehetőség nyílik zöldtetővel fedett terepszint alatti épületrész kialakítására is.

Kerülendő a bonyolult tetőfelépítmény és a homlokzatból hosszan kinyúló toldaléképület alkalmazása.

5.3.3.9. homlokzatképzés

Az épített környezet színvonalát, hangulatát, értékét emeli az egymáshoz igazodó házak alkotta utcakép. A homlokzat kialakításakor törekedni kell a harmonikus kapcsolatra az épített környezettel, mind formailag, mind anyaghasználatban. Az épület tervezésekor a reprezentációs szándékok és az illeszkedés szándéka legyen összhangban. A kevesebb több! A dísztelen, de jó arányokkal, jó minőségben épült ház szép! Olcsó-, sérülékeny anyagból készülő díszítéseket, burkolatokat ne használj! Kerülendő a csempe vagy vékony hasított kőburkolat alkalmazása lábazaton és az ablakok körül.

6.1. ajtók, ablakok, zsalugáterek

Felcsúton sok szép hagyományos nyílászáró maradt meg az utcai homlokzaton.

Az eredeti ablakok viszonylag kisméretűek, fa szerkezetűek, osztottak, rendszerint az ablak felső harmadában fix osztóléccel. Akár felújításról, akár új építésről legyen szó, az utcai homlokzatok esetében kívánatos a hagyományos nyílás arány tartása.

6.2. előtetők, tornácok

A tornác, vagy a tornác helyén túlnyúló előtető hasznos, jól használható épületrész, a magyar népi építészet sajátja. Nyáron árnyékol ugyanakkor a téli napsütést beereszti, véd az eső ellen, átmeneti teret képez a kert és a lakás között, egységesíti a kerti homlokzatot.

Sok szép, különböző kialakítású tornác megmaradt a faluban. Érdemes ezeket megőrizni, új ház építéskor pedig élni a tornác adta lehetőségekkel.

6.3. homlokatképzés

Felcsút lakóházaira a díszítés nélküli vakolt homlokzatok jellemzőek, de sok helyen találunk vakolt ornamentikát, ezek visszafogottak, nem dominálnak, inkább finoman részletezik a felületet.

Felújításnál és új építésnél is maradjunk meg a vakolt architektúránál. A kevesebb több! A dísztelen, de jó arányokkal, jó minőségben épült ház szép! Olcsó-, sérülékeny anyagból készülő díszítéseket, burkolatokat ne használj! Kerülendő a csempe vagy vékony hasított kőburkolat, polisztiroidszek alkalmazása.

6.4. kerítések, kapuk, támfalak

Általánosan elmondható, hogy kerítések esetében az áttörtség, a természetes anyagok, természetes színek használata, a túldíszítettség kerülése ajánlott.

Ne akarj kitűnni a kerítéssel, a hivalkodó megoldások csak rövid ideig okozhatnak örömet. Érdemes visszafogott, egyszerű, az utca többi kerítéséhez illeszkedő megoldást választani.

FORRÁSOK

Jakab István László: Bicske története

Istvánfi Gyula: Az építészet története Őskor – Népi építészet

Krizsán András – Somogyi Győző: A Balaton-felvidék tájba simuló népi építésze

Meggyesi Tamás: Települési kultúránk

Zsohár Melinda és Halászné Kolláth Mária sorozata

képek forrása:

BAHCS Művek Kft.

idézetek:

¹ Erdei Ferenc: *Magyar Falu* / Bp. 1974. p. 10.

² Bencze Gábor saját sorai a szoborral kapcsolatban – www.kozterkep.hu

³ dr. Meggyesi Tamás: *Magyarország hagyományos települési kultúrái* – 1996

⁴dr. Meggyesi Tamás egyetemi tanár / Települési kultúránk című tanulmány – 1990

⁵ u.o.

IMPRESSZUM

FELCSÚT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Felcsút honlapcíme: www.felcsut.hu

Felcsút Önkormányzat postai címe:

8086 Felcsút, Fő u. 75.

Telefon: 0622 594 036

Polgármester: Mészáros Lőrinc

Főépítész: Ónodi Szabó Lajos

SZERKESZTETTE: BAHCS Művek Kft.
Helmle Csaba , Kurnász Csilla , Édelmayer Zsófia

SZÖVEG: BAHCS Művek Kft.

ÁBRA: BAHCS Művek Kft.

FOTÓ: BAHCS Művek Kft.

Felcsút, 2017.